

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ
за результатами опитування здобувачів вищої освіти
факультету сходознавства

Період проведення: травень – червень 2021 р.

1. Вихідні позиції й репрезентативність вибірки

Опитування проводилося у вигляді двох блоків: а) опитування здобувачів вищої освіти, які навчаються за першим (бакалаврським) і другим (магістерським) рівнями вищої освіти (окремо за курсами) за результатами їхнього навчання у II семестрі 2020/ 2021 навчального року; б) опитування здобувачів вищої освіти на предмет рейтингового оцінювання викладачів.

Опитування проводилося на основі модифікованої анкети, підготовленої Лабораторією консультативної психології. Відповідно до абзацу другого п. 1 наказу ректора від 26 квітня 2021 р. № 225 базою для опитування було оцінювання здобувачами вищої освіти кожної освітньої компоненти робочого навчального плану відповідного курсу відповідної освітньої програми. Анкети були надіслані кожному студентові факультету, проте зворотній зв'язок вдалося отримати лише від 20 – 25 % студентів (залежно від курсу і ОП), тому результати вибірки можуть вважатися лише частково репрезентативними. Слід зауважити, що під час опитування, проведеного на факультеті сходознавства взимку (за результатами I семестру 2020/ 2021 навчального року) зворотній зв'язок вдалося отримати від 75 – 80 % студентів, що пояснюється іншою теоретичною базою побудови анкети (оцінювання загальних елементів якості й змісту освітньої програми без оцінювання кожної окремої освітньої компоненти окремо). Без сумніву, необхідність оцінювання кожної освітньої компоненти за п'ятибальною шкалою зробило анкету надто громіздкою, для її проходження здобувачеві освіти довелося витратити доволі багато часу, що відлякнуло чималу кількість студентів від участі в опитуванні.

2. Узагальнення результатів опитування.

Громіздкість і подрібненість змісту анкети дозволяє оцінити якість викладання кожної окремої освітньої компоненти (що може мати користь для подальших дій завідувачів кафедр), проте не дає адекватної можливості дійти широких узагальнених результатів, які могли б вплинути на принципове удосконалення якості освітньої програми. Водночас результати опитування можуть дати певний матеріал для оцінок і роздумів (нижче подаємо узагальнений результат за курсами; результат подається у 5-бальній шкалі від найнижчого бала 1 до найвищого бала 5. На нашу думку, результати в діапазоні від 4 до 5 можна визнати позитивними).

I курс бакалаврського рівня: результати показують, що здобувачі освіти загалом позитивно оцінюють освітній процес на I курсі. Студенти всіх без винятку освітніх програм викладання практичних мовних дисциплін (східна

мова, практична граматики/ фонетика східної мови, ієрогліфіка) і викладання теоретичної мовної дисципліни (вступ до спецфілології відповідно до спеціалізації) оцінили балами 4,5 – 5. Виняток становлять: вступ до тюркської філології (3 бали), вступ до японської філології (3,5 бали). Викладання західноєвропейських мов (англійської/ німецької/ французької) на I курсі отримали високу оцінку (бали в діапазоні від 4 до 5). Незадоволення рівнем викладання англійської мови висловили студенти перської групи (бал 3,5), китайських груп (бал 3,5). Очевидно, що такі узагальнення мають широкий допуск, адже в кожній групі англійську мову викладає інший науково-педагогічний працівник, тому ці результати в розрізі кожної окремої академічної групи слід оцінити завідувачу відповідної кафедри. Переважно високі бали (в діапазоні від 4 до 5) продемонстрували дисципліни за вибором українознавчого спрямування. Виняток тут становлять окремі дисципліни кафедри теорії та історії світової літератури імені проф. В. І. Фесенко (передусім "Література і релігія: діалог між Сходом і Заходом"; значна частина студентів розцінила зміст цієї дисципліни не як літературознавчу, а як пропаганду Біблії і Християнства). Серед зауважень, які висловили студенти I курсу є такі: необхідність оновлення підручника з турецької мови для I курсу; більш лояльне ставлення викладачів до помилок студентів (деякі студенти відзначають некоректну реакцію викладачів на помилки студентів); недостатня кількість позааудиторних просвітницьких і культурних заходів.

II курс бакалаврського рівня: студенти II курсу також загалом оцінюють освітній процес на факультеті сходознавства позитивно (за деякими незначними винятками). Передусім слід відзначити високу оцінку з боку студентів усіх без винятку освітніх програм навчальних дисциплін, пов'язаних з історією країн Сходу (доц. Пророченко Н. О.) – усі оцінки в діапазоні 4,5 – 5; з релігійними і філософськими вченнями Сходу (доц. Голець О. Я.) – усі оцінки в діапазоні 4,5 – 5; дисциплінами вибіркового циклу з фахових дисциплін – усі оцінки в діапазоні 4,5 – 5 (виняток – турецька розмовна мова, викл. Озель С., оцінки переважно варіюють між 2 і 3). Доволі високо оцінюють студенти викладання практичних мовних дисциплін: турецька мова (4,5 – 5 бали), арабська мова (4 – 4,5), перська мова (5), японська мова (4,5), мова іврит (5), корейська мова (4,5), трохи нижче китайська мова (4), практична граматики турецької мови (4,5 – 5), практична граматики арабської мови (4,5), практична граматики мови іврит (5). Недостатнім визнали студенти рівень викладання азербайджанської мови (3,5 – 4) і практичної граматики азербайджанської мови (3,5 – 4). Переважно позитивно оцінили студенти рівень викладання історії східної літератури: турецької (4,5), арабської (4,5), перської (5), китайської (4,5), корейської (4); як недостатній – рівень викладання азербайджанської літератури (3,5 – 4) і японської літератури (3,5). Загалом позитивну оцінку отримав рівень викладання другої східної мови: арабської (4,5 – 5). Переважно позитивно оцінено англійську мову (4,5 – 5), проте в окремих академічних групах були зауваження до рівня викладання англійської мови (насамперед ідеться про недостатню підготовку окремих викладачів до занять, перевантаження студентів під час самостійної роботи, недостатнє використання сучасних аудіо- і відеоатеріалів), завідувачу кафедри

рекомендовано на основі деталізованих результатів опитування провести роботу з відповідними викладачами. Серед основних зауважень, які висловили студенти: необхідність більшого залучення до навчання сучасних мультимедійних засобів, зокрема аудіо- й відеоматеріалів, які дозволили б урізноманітнити навчальну програму, недостатню коректність у ставленні викладачів до студентів, зокрема на етапі інтерпретації помилок (студенти цілком слушно зауважують, що помилки – це вочевидь нормальна ситуація, адже якби студент усе міг би робити без помилок, йому не було би сенсу вступати до університету, деякі викладачі демонструють явно перебільшено агресивну реакцію на помилки студентів, до окремих викладачів висловлювалися претензії щодо коректності їхнього ставлення до студентів). Привернуло увагу те, що студенти китайських груп, які вивчають німецьку мову, оцінили рівень володіння викладачем технологіями дистанційного навчання як 1,6 (усереднена оцінка за 5-бальною шкалою) і коректність стилю спілкування викладача зі студентами як 1,6. Викликало чимало нарікань функціонування системи MOODLE – нею користуються викладачі англійської мови під час проведення контрольних заходів і самостійної роботи ("система постійно висне", "видає неправильні результати під час оцінювання" тощо); такі претензії з боку студентів і викладачів до системи MOODLE звучать регулярно. Чимало студентів зауважують недоцільність того, що навчальні заняття розпочинаються о 8:00 годині, враховуючи те, що університет працює в одну зміну, й пропонують повернути час початку занять на 8:30 (це підтримує і переважна більшість науково-педагогічних працівників).

III курс бакалаврського рівня: студенти III курсу загалом також підтримали загальну позитивну оцінку викладання. Так, оцінки в діапазоні між 4,5 – 5 отримали: турецька мова, практичний курс перекладу (ПКП) з турецької мови, арабська мова як друга східна, англійська мова, арабська мова, історія арабської літератури, ПКП з арабської мови, перська мова, перська мова як друга східна, історія перської літератури, ПКП з перської мови, турецька мова як друга східна, історія китайської літератури, ПКП з китайської мови, корейська мова, історія корейської літератури, ПКП з японської мови, переважна більшість вибіркового дисциплін з фаху. Водночас завідувачам відповідних кафедр слід звернути увагу на низькі оцінки (в діапазоні 3 – 4), виставлені студентами за викладання таких дисциплін: історія турецької літератури, історія турецької мови, турецька розмовна мова (оцінка 2,5, викладач Озель С.), китайська мова, ПКП з корейської мови, лінгвокультурологія Кореї, японська мова, історія японської літератури, історія японської мови. Очевидно, що завідувачам кафедр слід провести додаткову роботу з викладачами, які забезпечували викладання цих дисциплін на III курсі у II семестрі. Студенти вчергове висловили критичні зауваження щодо роботи системи MOODLE, щодо коректного ставлення до студентів і професійної кваліфікації окремих викладачів китайської, корейської, англійської мов, щодо необхідності використання сучасніших підручників під час викладання китайської мови.

IV курс бакалаврського рівня: на IV курсі привертає до себе увагу значна кількість негативних оцінок щодо викладання англійської мови і практичного

курсу перекладу (ПКП) з англійської мови: студенти перської групи оцінили рівень викладання англійської мови і ПКП з англійської у 3 бали, арабісти – англійську мову у 2,5 – 3 бали, китаїсти – ПКП з англійської у 3,5 бали, корейсти – англійську і ПКП з англійської – у 2,5 – 3 бали, японісти – ПКП з англійської у 3,5 – 4 бали, тюркологи – ПКП з англійської у 2,5 – 3 бали. Очевидно, що частина викладачів, які забезпечують викладання цих дисциплін, за рівнем своєї професійної кваліфікації не відповідають програмним вимогам, які є на IV курсі. Ідеться саме про окремих викладачів, тому що високі чи щонайменше достатні оцінки, виставлені з цих навчальних дисциплін студентами інших груп, вказують на відсутність системних вад і принципових зауважень до навчальних дисциплін як таких (тюркологи англійську мову оцінили в 4 бали, арабісти – ПКП з англійської у 4,5 бали, китаїсти і японісти – англійську в 4,5 – 5 балів, студенти, які вивчають іврит – англійську в 5 балів, ПКП з англійської мови в 4 бали). Рівень викладання французької мови був оцінений в 3,5 – 4 бали, ПКП з французької 2,5 – 3 бали. Студенти переважно високо оцінили рівень дисциплін, пов'язаних зі східними мовами: турецька мова (5), ПКП з турецької мови (5), усний двосторонній переклад (УДП) з турецької мови (5), арабська як друга східна мова (5), УДП з перської мови (5), арабська мова (4), УДП з арабської мови (4,5 – 5), перська як друга східна мова (4,5), китайська мова (4), ПКП з китайської мови (4), УДП з китайської мови (4,5), корейська мова (4), УДП з корейської мови (4,5), японська мова (5), ПКП з японської мови (5), УДП з японської мови (5), мова іврит (5), ПКП з мови іврит (4,5 – 5), УДП з мови іврит (4,5 – 5), дисципліни за вибором з фаху оцінені в діапазоні між 4,5 – 5 балів. Випадає з цих позитивних тенденцій оцінка рівня викладання ПКП з корейської мови (3,5 бали) – слід зауважити, що на третьому курсі ця дисципліна також була оцінена студентами не дуже високо; повністю негативну думку висловили студенти щодо якості викладання перської мови (2,5 – 3 бали) і ПКП з перської мови (3 – 3,5 бали), обидві дисципліни забезпечує викл. Шевченко Ю. М. Зауваження, висловлені студентами переважно мають стосунок до англійської мови: наявність гендерної нерівності й особистих симпатій під час оцінювання (студенти, які вивчають перську мову), суб'єктивне оцінювання й некоректне ставлення до студентів (студенти, які вивчають арабську мову), недостатній рівень забезпечення комунікації окремих викладачів зі студентами в умовах дистанційного навчання (студенти, які вивчають китайську мову; тут складно визначити, про якого конкретно викладача йдеться, адже англійську мову в китайських групах забезпечує чимало викладачів, однак завідувачам усіх кафедр все-одно варто звернути увагу на рівень комунікації викладачів зі студентами поза аудиторним освітнім процесом, особливо в умовах дистанційного навчання).

І курс магістерського рівня: зворотній зв'язок ми отримали лише від шести студентів, які навчаються за другим (магістерським) рівнем (це близько 6 % усіх студентів магістерського рівня), що не дає можливості вважати результати репрезентативними. Свою відмову взяти участь в оцінюванні студенти як магістерського, так і бакалаврського рівнів пояснюють її занадто великою розлогістю й необхідністю витратити на неї багато часу.

3. Висновки і пропозиції.

Оцінки й думки, висловлені студентами, загалом дозволяють нам зробити висновок про переважно високий і достатньо високий рівень викладання освітніх компонент усіх освітніх програм, а отже й освітнього процесу на факультеті сходознавства. Жодна з оцінок чи зауважень не свідчить про системні вади. Низькі бали (оцінки) з окремих освітніх компоненти вочевидь свідчать не про тенденції, а про недостатній рівень професійної кваліфікації окремих викладачів, на що слід звернути особливу увагу завідувачам відповідних кафедр. Звіти про результати за окремими курсами/ освітніми компонентами надано завідувачам кафедр, ці звіти переважно дозволяють визначити персоналії науково-педагогічних працівників, з якими має бути проведена додаткова робота в контексті оцінок і відгуків студентів. Крім того, завідувачам кафедр надіслано другу частину опитування, яка стосується рейтингового оцінювання викладачів і для порівняння – результати такого самого рейтингового оцінювання за I семестр. Очевидно, що викладачі, рейтинговий бал яких становить нижче 7 (семи) за десятибальною шкалою, потребують особливої уваги з боку завідувачів кафедр на предмет підвищення рівня їхньої кваліфікації. Стосовно тих викладачів, рейтинговий бал яких протягом обох семестрів навчального року становить нижче п'яти балів, слід приймати рішення про відповідність рівня їхньої професійної кваліфікації вимогам університету.

Підсумовуючи результати оцінювання освітніх компонент, можемо констатувати переважно високий і достатній рівень викладання (з точки зору здобувачів освіти) практичних мовних дисциплін (східних мов, практичної граматики, практичної фонетики, практичного курсу перекладу зі східних мов, усного двостороннього перекладу, другої східної мови, англійської мови на I – III курсах, за незначними винятками); потребує додаткової уваги викладання англійської мови і практичного курсу перекладу з англійської мови на IV курсі. Студенти переважно високо оцінили викладання фахових дисциплін циклу вільного вибору, релігійних і філософських учень Сходу, історії країн Сходу.

Серед найбільш типових зауважень, висловлених студентами, зазначаємо: якість навчально-методичного забезпечення практичних мовних сходознавчих дисциплін (зокрема наявність сучасних підручників, використання сучасних аудіо- і відеоматеріалів для урізноманітнення навчальної програми); рівень володіння технологіями дистанційного навчання окремими викладачами (утім це зауваження не має масового характеру); організація самостійної роботи студентів і перенавантаженість студентів під час самостійної роботи (це зауваження стосується насамперед викладачів англійської мови); чимало нарікань (і вже не перший рік) викликає функціонування віртуального освітнього середовища MOODLE; брак сучасних аудиторій, обладнаних мультимедійною

апаратуру, лінгафонних кабінетів; рівень толерантності й коректності у ставленні окремих викладачів до студентів.

Насамкінець висловимо зауваження щодо змісту анкети й процедур опитування студентів. Анкета, в основу якої відповідно до наказу ректора покладено оцінювання кожного освітнього компонента, є вочевидь недієздатною через свою громіздкість: якщо у поточному семестрі на неї відгукнулися 20% студентів, то в наступному семестрі буде лише 10% і ця цифра надалі знижуватиметься, роблячи результати опитування нерепрезентативними. Вважаємо за необхідне покласти в основу анкети загальні якісні й кількісні параметри реалізації освітньої програми й додатково дати можливість висловити студентам свої зауваження. Загальна тривалість заповнення анкети не має перевищувати п'яти хвилин, інакше імовірність того, що студент буде на неї витрачати час, мінімальна. Звертаємо також увагу на те, що під час проведення опитування завідувачам кафедр і викладачам, а надто гарантам освітніх програм, слід активніше працювати над залученням студентів до опитування, адже це справа не лише деканату.

До звіту додано:

1. Результати опитування студентів в розрізі курсів і освітніх компонент;
2. Результати рейтингового оцінювання викладачів за поточний і попередніх семестри (окремо по мовах і загальнофакультетський);
3. Узагальнену анкету опитування випускників (у цьому звіті не представлена, оскільки через незначну кількість респондентів не може вважатися репрезентативною).

Декан

С. В. Сорокін

19.06.2021 р.